

Udviklingsseminar

Fælles begreber og terminologi på det sociale område

Dagens program

Præsentation

Nogle konkrete eksempler på begrebsarbejde på socialområdet

Hvad er begrebsarbejde – teori og øvelser

Nogle konkrete eksempler – igen

Hvorfor begrebsarbejde på det sociale område

- Øget digitalisering kræver entydige begreber

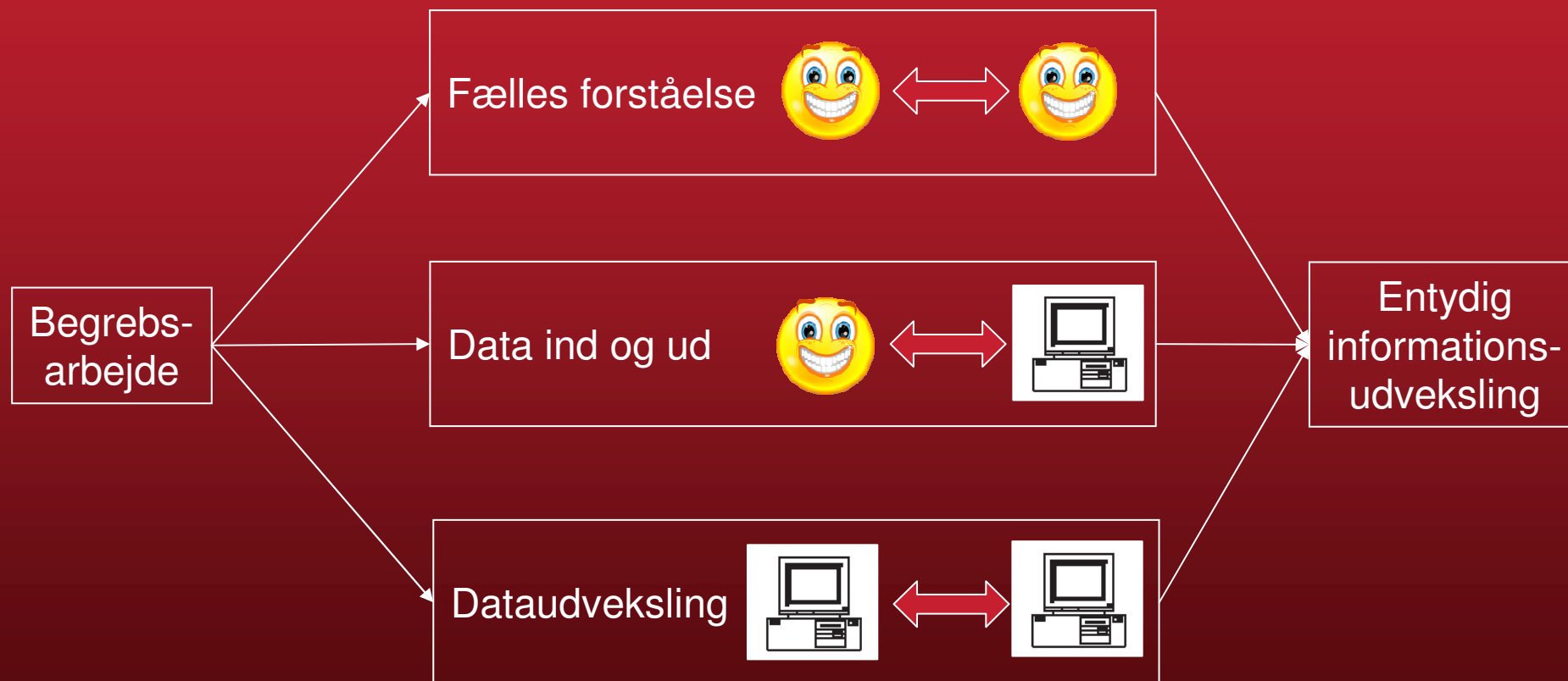

- Arbejdet med begreber giver mulighed for at skabe et fælles sprog

mus?

mus!

Begrebsarbejdet er fælles sprog på tre niveauer

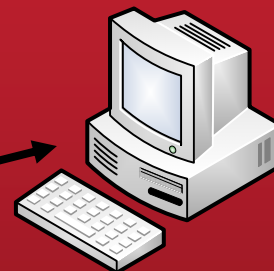

Evaluering af kvaliteten i den sociale stofmisbrugsbehandling

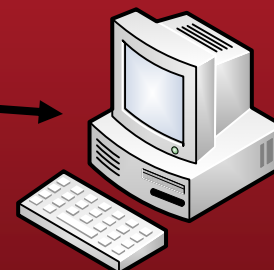

- SFI: Evaluering af kvaliteten i den sociale stofmisbrugsbehandling
- afdækning, strukturering og præcisering af centrale elementer inden for emnet, som bidrog med en ensartet kategorisering (med mulighed for genbrug)
- begrebsafklaringen afgrænser og definerer bl.a.: Hvor intens skal en behandling fx være, før der ikke længere er tale om ambulant behandling, men om dagbehandling?
- begrebsgrundlaget til evaluering blev videreudviklet og dannede begrebsligt fundament i forbindelse med sammenlægning af databaser til indberetning om stofmisbrug

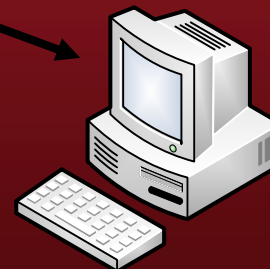
Automatisk overførsel af data: Stofmisbrugsindberetning *uden* fælles begreber

Servicestyrelsen

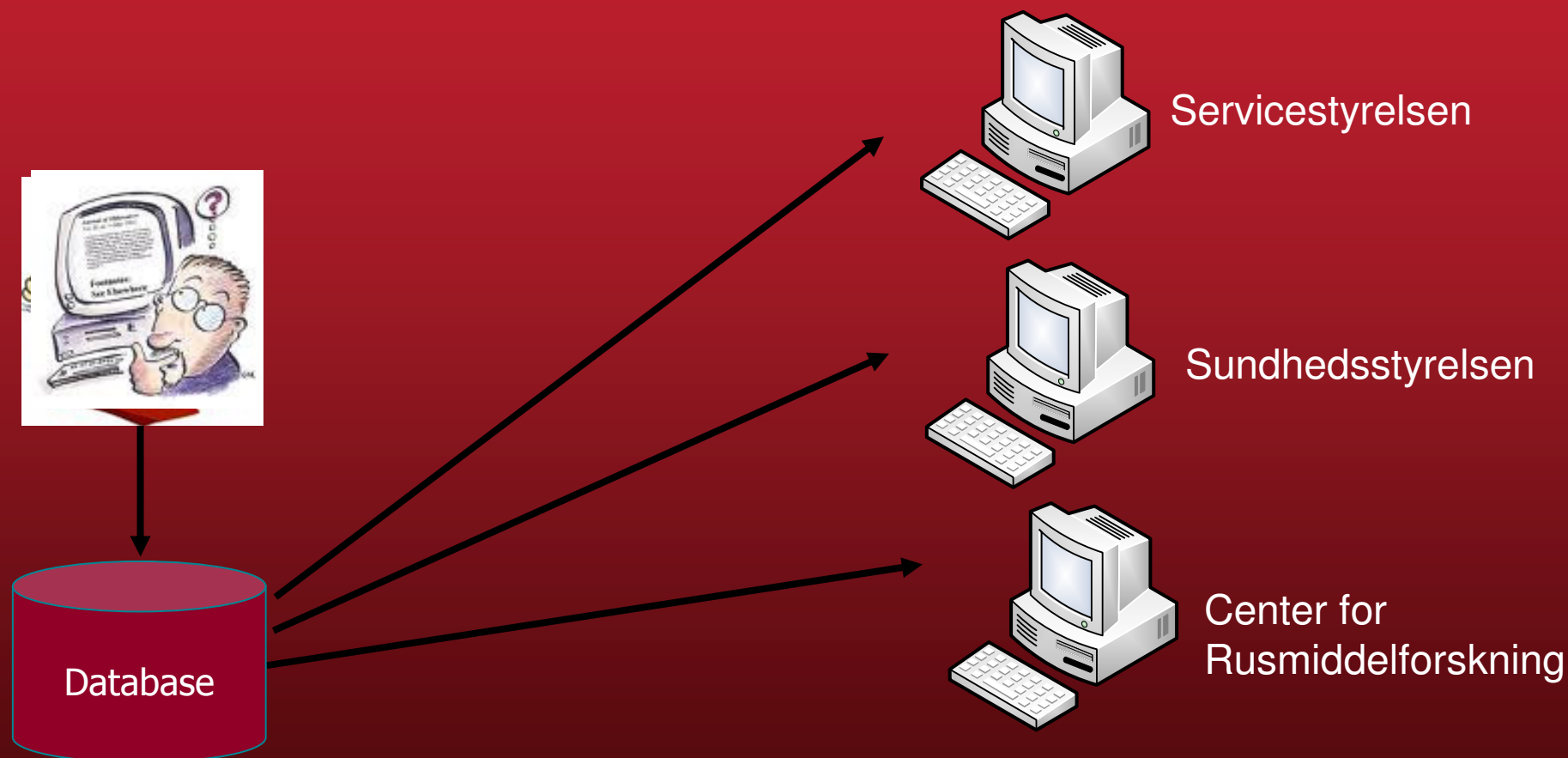

Sundhedsstyrelsen

Center for
Rusmiddelforskning

Automatisk overførsel af data: Stofmisbrugsindberetning *med* fælles begreber

Fælles sprog til faglige drøftelser: Prostitutionsområdet **uden** fælles begreber

- Hedder det 'sexarbejde' eller 'erhvervsmæssig utugt'?
- Er det prostitution, hvis man sælger sine brugte trusser over nettet?
- Er gadeprostitution og udendørsprostitution det samme?
- Politisk uenighed fordrer fælles begrebsligt grundlag.
- En arbejdsgruppe bestående af fagfolk fra forskellige organisationer med kendskab til emnet har defineret begrebet 'prostitution' og forskellige undertyper, dvs. forskellige prostitutionsformer.

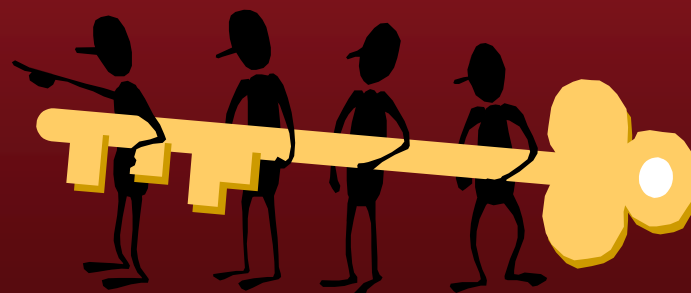
Overblik og sammenlignelighed skabes med

fælles begreber

enighed om
foretrukken term,
synonymer mv.

enighed om
begrebsindhold
udtrykt ved definition

Prostitutionsområdet *med* fælles begreber

Definitionen afgrænser begrebet fra andre begreber, der kan optræde samtidig med prostitution, men ikke nødvendigvis gør det, fx menneskehandel, overgreb, betalt seksuel udnyttelse af unge under 18 mv.

- Resultatet: En referenceramme med klart definerede afgrænsninger: Genanvendelige, sammenlignelige begreber.
- Anvendelsesmuligheder: faglige drøftelser / faglig udvikling, undersøgelser, statistik, evaluering, målgruppebeskrivelser mv.

Målgrupper, tilbud og ydelser *før* Tilbudsportalen

- Ugennemskueligt marked for ydelser på det sociale område: Hvem leverer hvad, hvor, til hvem og til hvilken pris?
- Skuffelister over leverandører hos den enkelte sagsbehandler.
- Manglende overblik, manglende mulighed for sammenligning af tilbud.

Fælles begreber som faglig struktur i Tilbudsportalen

- Servicelovens tre målgrupper (mennesker med fysisk funktionsnedsættelse, psykisk funktionsnedsættelse og særlige sociale problemer) er præciseret i 29 generiske begreber, der kan kombineres på tværs.
- Begreber vedrørende tilbud er fordelt på 2 typer ambulant tilbud, 4 typer dagtilbud og 18 typer døgntilbud.
- Begreber vedrørende ydelser er fordelt på 32 hovedydelser og 34 delydelser.

Målgrupper, tilbud og ydelser *med* Tilbudsportalen

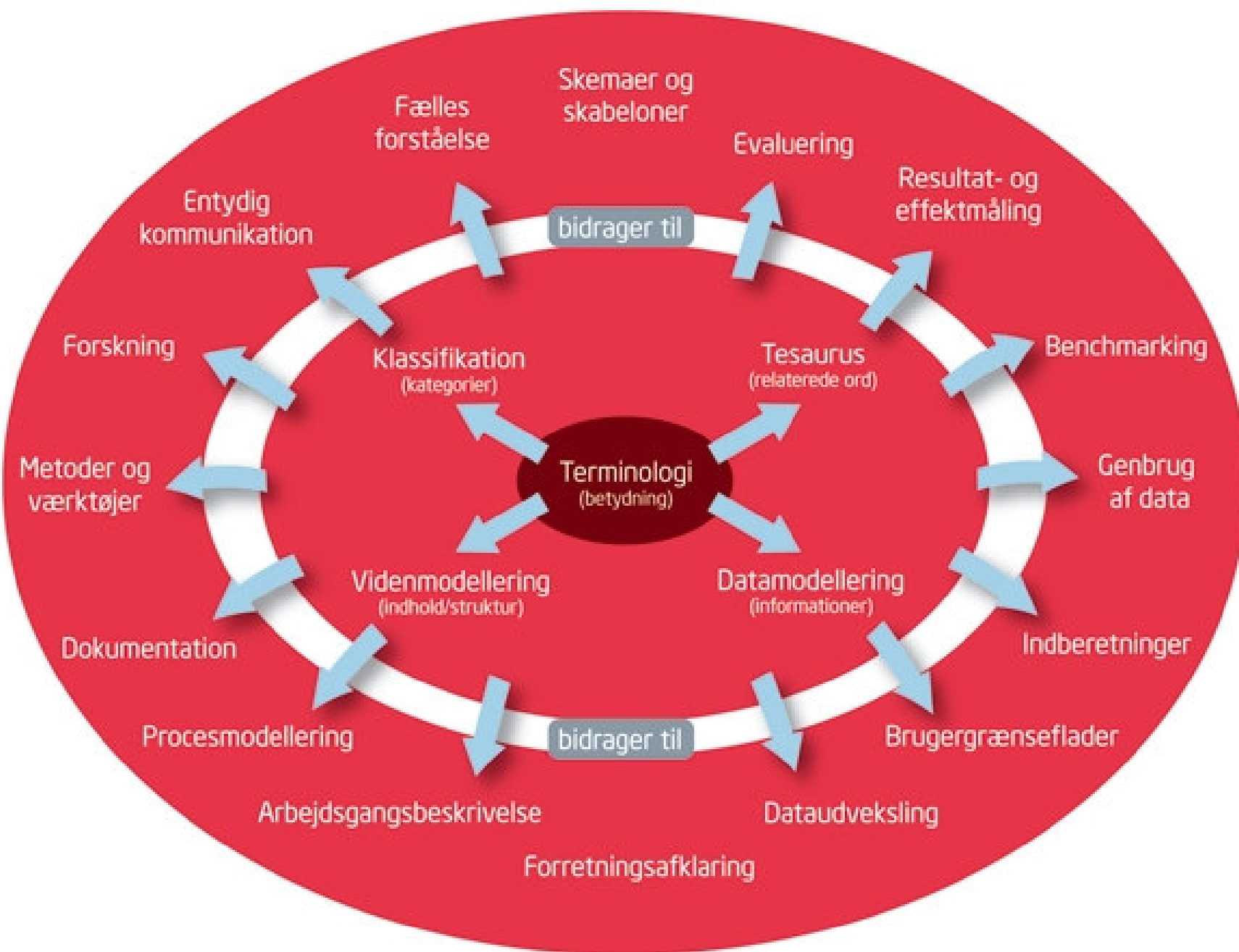
Definerede begreber bidrager til at

- Styrke overblikket og forbedre planlægningsgrundlaget for tilbud på det sociale område.
- Styrke grundlaget for valg af konkret tilbud til den enkelte borger.
- Skabe en generel åbenhed og gennemsikuelighed i de tilbud, der er registreret i portalen.
- Skabe sammenlignelighed mellem tilbuddene, herunder mellem offentlige og private tilbud.
- Sikre en lige konkurrence mellem private og offentlige leverandører – ikke mindst via prisgennemsigtighed.

Udbredelse af begrebsarbejdet på socialområdet

- Begrebsarbejdet vil over en årrække sætte sit præg på socialområdet.
- Terminologien vil blive mere og mere udbredt som en fælles socialfaglig referenceramme.
- Klassifikationer baseret på struktureret begrebsarbejde vil blive efterspurgt og anvendt i flere sammenhænge, fx til dokumentations-, benchmarkings- og evalueringsopgaver.
- Klassifikationer baseret på struktureret begrebsarbejde vil blive indarbejdet og genanvendt i IT-systemer på området.
- Produktionen af strukturerede data vil i stigende grad blive baseret på fælles begreber og klassifikationer.

Hvad er begrebsarbejde?

Hvad er begrebsarbejde?

- ISO-standarder
- De centrale elementer i terminologiarbejdet
- Begrebssystem og termliste

DEL 1 - STRUKTUREN

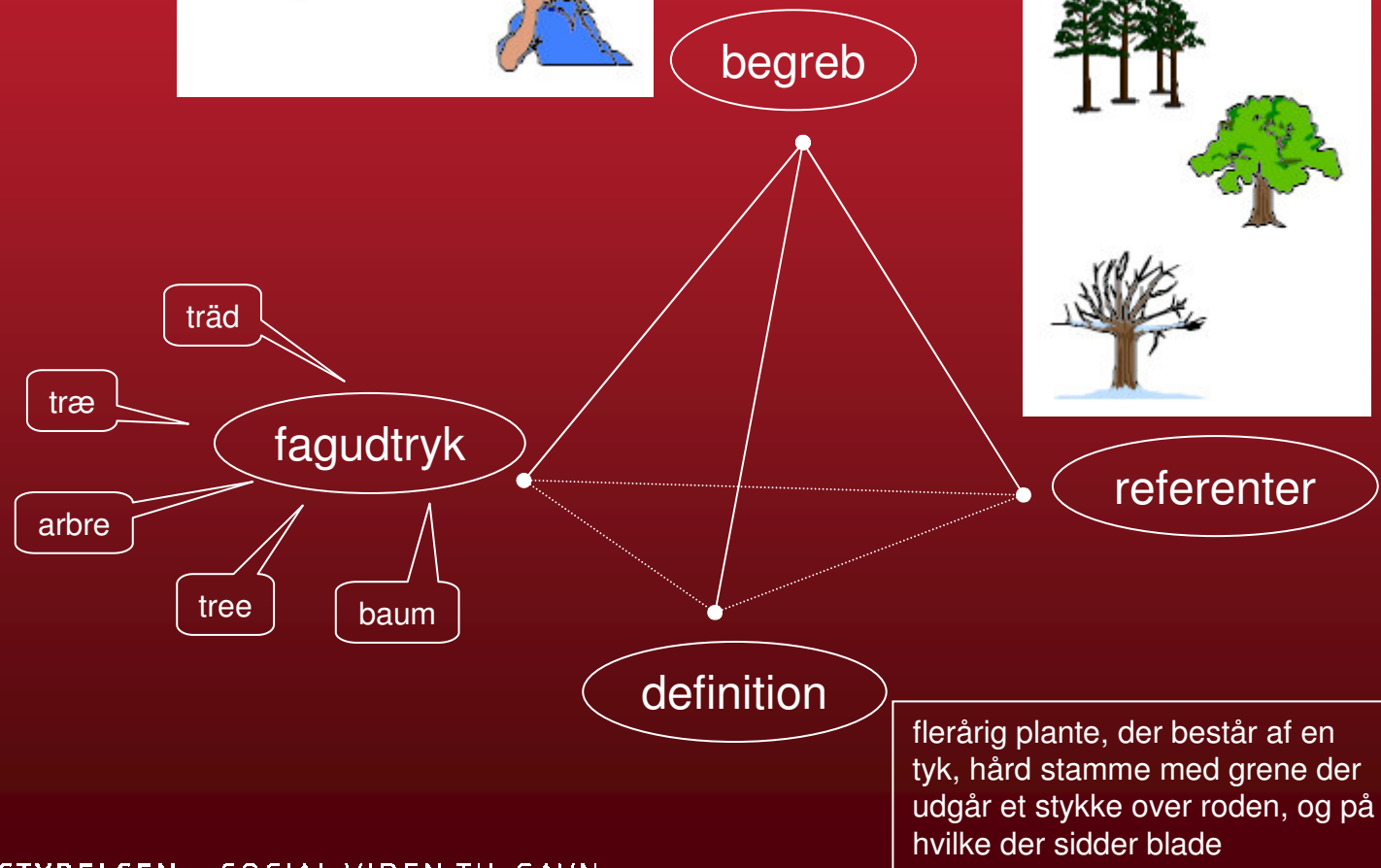
- Begrebsrelationer
- Del-helhedsrelationer
- Associative relationer
- Generiske relationer
 - Inddelingskriterier
 - Adskillende træk
 - Nedarvning af karakteristiske træk

DEL 2 - DEFINITIONERNE

- Definitioner ud fra generiske relationer
- Definitioner ud fra andre relationer
- Kommentarer
- Fagudtryk

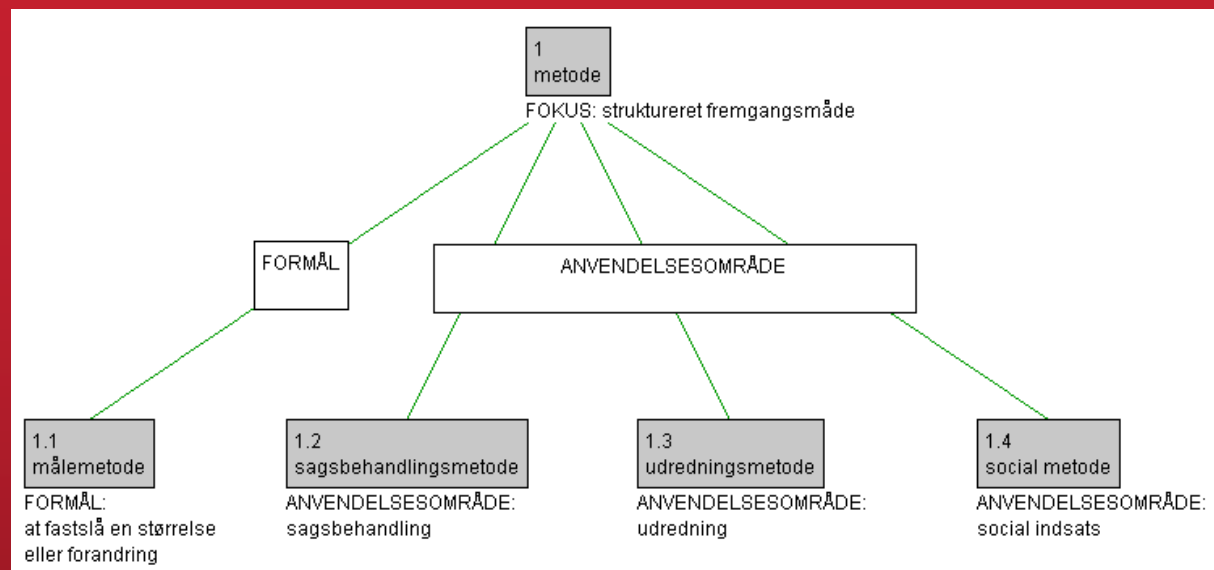
- ISO 704 – Terminologiarbejde – principper og metoder
- ISO 1087 – Terminologisk arbejde – vokabular. Del 1: Teori og anvendelse
- ISO 10241 – International terminology standards – Preparation and layout
- ISO 15188 – Vejledning til projektstyring af terminologistandardisering

De centrale elementer i terminologiarbejdet

Det færdige
resultat er:

Et begrebssystem

En termliste

Emne:	Generelle fællesoffentlige begreber
Notation:	1
Term:	metode
Definition:	struktureret fremgangsmåde til udførelse af en handling
Diagrammer:	12.00 Metodebegreber;

Emne:	Metode
Notation:	1.1
Term:	målemetode
Definition:	metode , der anvendes til at fastslå en størrelse eller forandring
Diagrammer:	12.00 Metodebegreber;

Emne:	Metode
Notation:	1.2
Term:	sagsbehandlingsmetode
Definition:	metode , der anvendes til sagsbehandling
Diagrammer:	12.00 Metodebegreber;

DEL 1 - STRUKTUREN

Begrebsrelationer – Øvelse 1

- Hver gruppe får udleveret nogle kort. På hvert kort står der et begreb.
- Fordel kortene i grupper med begreber, som passer sammen.
- Diskuter hvordan de forskellige begreber er betydningsmæssigt forbundne.
- Fælles opsamling.

associative relationer

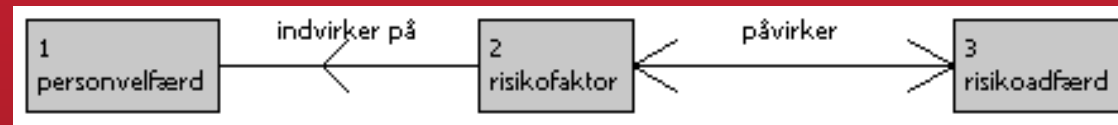
- Fx årsag-virkning, aktivitet-agent, entitet-lokalitet, proces, temporale m.fl.

hierarkiske relationer

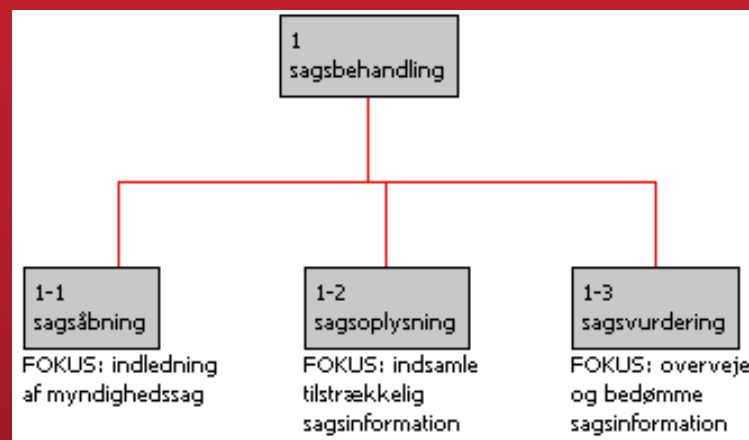
- Del-helhedsrelationer (er en del af)
- Generiske relationer (er en type af)

Associative relationer

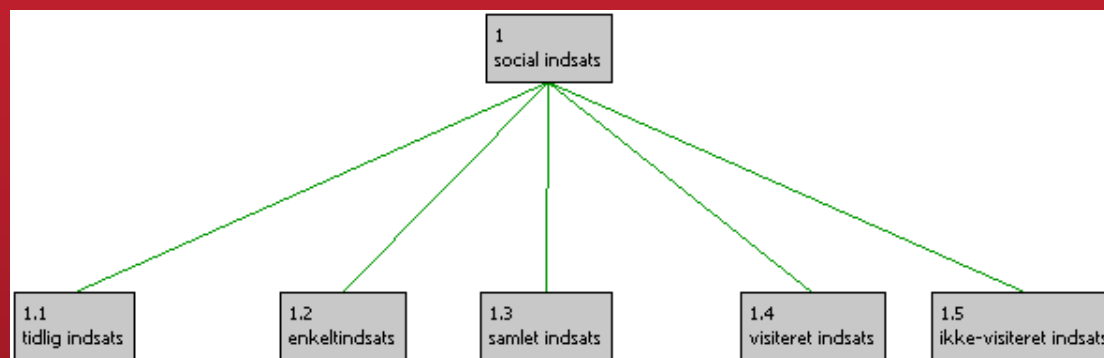
- Anvendes når der er en tematisk relation mellem to begreber.
- Der findes flere forskellige typer af associative relationer, fx:
 - Kilde-målrelation (sælger - køber)
 - Aktivitets-agentrelation (undervisning - lærer)
 - Agent-instrumentrelation (kirug - skalpel)
 - Aktivitet-instrument (male – pensel)
 - m. fl.

Del-helhedsrelationer

- Anvendes når et begreb (delbegrebet) er en del af et andet begreb (helhedsbegrebet).
- Der findes flere forskellige typer af del-helhedsrelationer, fx:
 - Bestanddelsrelation (dør – hus)
 - Opdelingsrelation (brød – brødske)
 - Materialerelation (brød – mel)

Generiske relationer

- Anvendes når et begreb (underbegrebet) er en type af et andet begreb (overbegrebet).
- Der er kun en type af generiske relationer, men vi bruger alligevel mest tid på denne relationstype fordi:
 - Det er den primære relation i begrebssystemer.
 - Den har vidtrækkende betydning for formulering af definitioner.
 - Den er udgangspunktet for anvendelsen af begrebsarbejdet til klassifikation.

Begrebsrelationer – Øvelse 2

- Hver gruppe får udleveret nogle kort. På hvert kort står der et begreb.
- Fordel kortene i grupper med begreber, som passer sammen.
- Inddel kortene i hver gruppe efter deres over- og underordningsrelationer.
- Fælles opsamling.

Somme tider ser verden sådan ud

Ustruktureret

Hvis vi er heldige ser den sådan ud

Semistruktureret

SERVICESTYRELSEN – SOCIAL VIDEN TIL GAVN

Sådan ser verden sjældent ud

SERVICESTYRELSEN

Struktureret

SERVICESTYRELSEN – SOCIAL VIDEN TIL GAVN

Man starter med at blive
enig om, hvad der er

Halstørklæde
Vindjakke
Jeans
Strømper
Trøje
Shorts
Jakke
T-shirt

SERVICESTYRELSEN

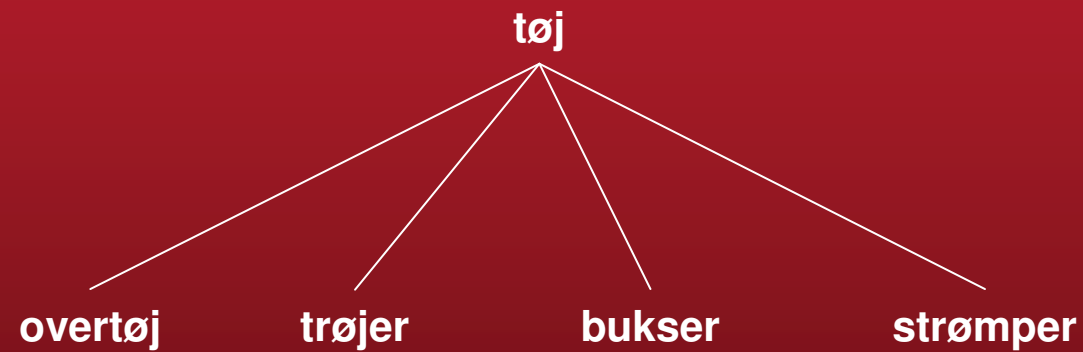

SERVICESTYRELSEN

Efterfølgende må man
blive enig om, hvordan
det inddeles, og hvad
man kalder det.

Overtøj
Trøjer
Bukser

Det ser nemt ud

Det er bare ikke altid helt så enkelt,
som det ser ud til

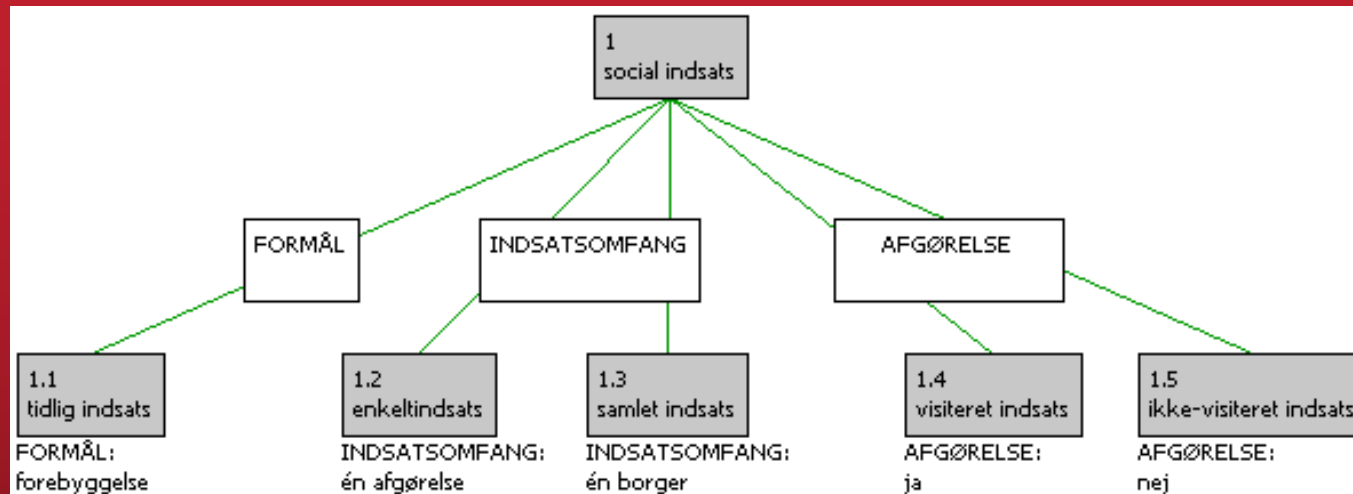
- Hvor er skellet mellem herretøj og dametøj?
- Er trøje, pullover og sweater det samme?
- Tøj som kun kvinder bruger (bh, nederdel)?
- Er regntøj en tværgående kategori?
- Hvordan skelner man sokker fra strømper?
- Er en busseronne en trøje eller en skjorte?
- Skal det hedde en hættetrøje eller hoodie
- Osv.
- Osv. ...

Begrebsrelationer – Øvelse 3

- Brug kortene og den identificerede struktur fra forrige øvelse.
- Inddel underbegreberne i grupper, som passer sammen.
- Begrund de valgte inddelinger.
- Fælles opsamling.

Inndelingskriterier og adskillende træk

- Et **inndelingskriterium** angiver et særligt perspektiv, som begreberne inden for en gruppe bliver betragtet ud fra, og hvorved de adskiller sig fra hinanden. Fx i forhold til farve, tilstand, formål, indhold m.v.
- Et **adskillende træk** angiver det, som adskiller et begreb fra de andre begreber under samme inddelingskriterium.

DEL 2 - DEFINITIONERNE

Definitioner – Øvelse 4

- På baggrund af de tidligere øvelser udarbejdes der definitionsforslag til 2-3 begreber.
- Fælles opsamling

Definitioner

- a) Skal være korte og enkle.
- b) Skal være klare og tage hensyn til målgruppen.
- c) Må ikke være cirkulære, negative eller upræcise.
- d) Skal være dækkende.

a) Kort og enkel

- Kun én helsætning.
- Ved generiske relationer indledes definitionen altid med nærmeste overbegreb.

b) Klar, hensyn til målgruppe

- Formuleret til målgruppen.
- Må ikke indeholde termer, som ikke kan forudsættes bekendt, eller som ikke også findes i samme terminologi.

c) Ikke cirkel, negation eller upræcis

- **Cirkulære definitioner**
 - ambulant patient:
patient, der er indskrevet på et *ambulatorium*
 - ambulatorium:
klinik eller afdeling til undersøgelse eller behandling af *ambulante patienter*
- **Negative definitioner**
 - komplet hjemmefødsel:
fødsel som ikke er en sygehusfødsel
- **Upræcise definitioner**
 - endelig behandling:
når patientens behandling iværksættes enten som indlagt eller ambulant

d) Dækkende

- For bred
 - hostesaft:
væske som indtages for at lindre hoste el. løsne slim
- For snæver
 - medicinflaske:
flaske af glas til opbevaring af flydende medikamenter

Definitioner – Øvelse 5

- Udarbejd 2-3 definitionsforslag på baggrund af retningslinjerne i ISO-standard.
- Fælles opsamling

- a) Skal være korte og enkle.
- b) Skal være klare og tage hensyn til målgruppen.
- c) Må ikke være cirkulære, negative eller upræcise.
- d) Skal være dækkende.

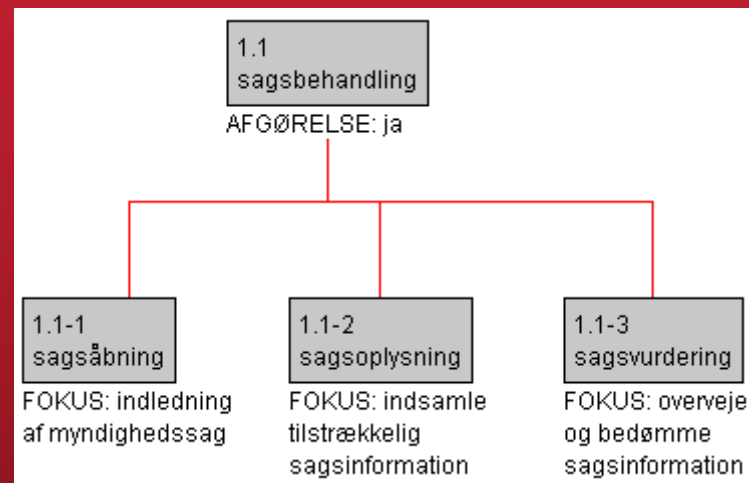
Sammenhæng mellem struktur og definitioner

- Hvordan læser man definitionerne?

- Læs struktur og definitioner i sammenhæng.
- Der er en tæt sammenhæng mellem definitionen af det enkelte begreb og de begrebsrelationer, som det har til andre begreber.
- Den fulde betydning af et begreb afhænger både af definitionen af de begreber, der indgår i definitionen, og hvilke relationer begrebet har til andre begreber.

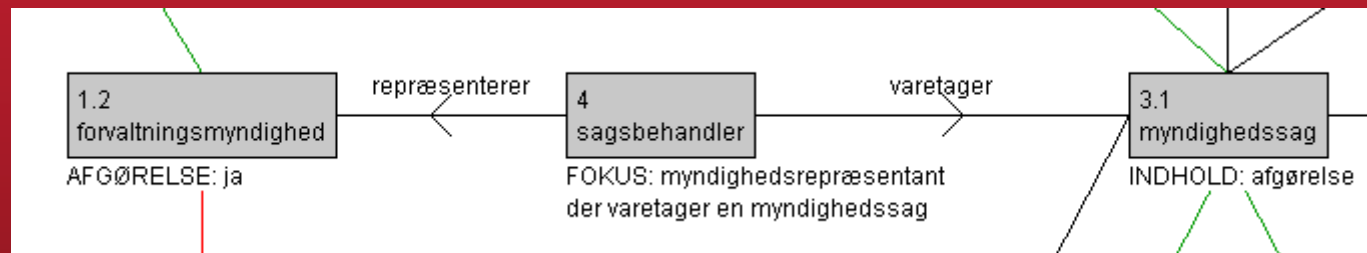
Definition baseret på del-helhedsrelation

Emne:	Sagsbehandling
Notation:	14.1.5-3
Term:	sagsvurdering
Definition:	del af sagsbehandling , der består i at overveje og bedømme sagsinformationer med henblik på den videre sagsbehandling
Diagrammer:	# 08.05 Handicap og udsatte voksne - Sagsbehandling;

Definition baseret på associative relationer

Emne:	Sagsbehandling
Notation:	4
Term:	sagsbehandler
Definition:	person , der repræsenterer en forvaltningsmyndighed , og som varetager en myndighedssag
Diagrammer:	# 08.05 Handicap og udsatte voksne - Sagsbehandling;

Definition baseret på generisk relation

- Reglen om, at generiske begreber indledes med nærmeste overbegreb, har stor betydning:
 - Underbegreber arver overbegrebets karakteristiske træk, dvs. alt som karakteriserer overbegrebet gælder også for underbegreberne.
 - De træk, som gælder på tværs af alle underbegreberne, er angivet i definitionen og kommentarerne til overbegrebet.
 - Nedarvede træk gentages IKKE i definitionen af underbegreberne.

Definition baseret på generisk relation – fortsat

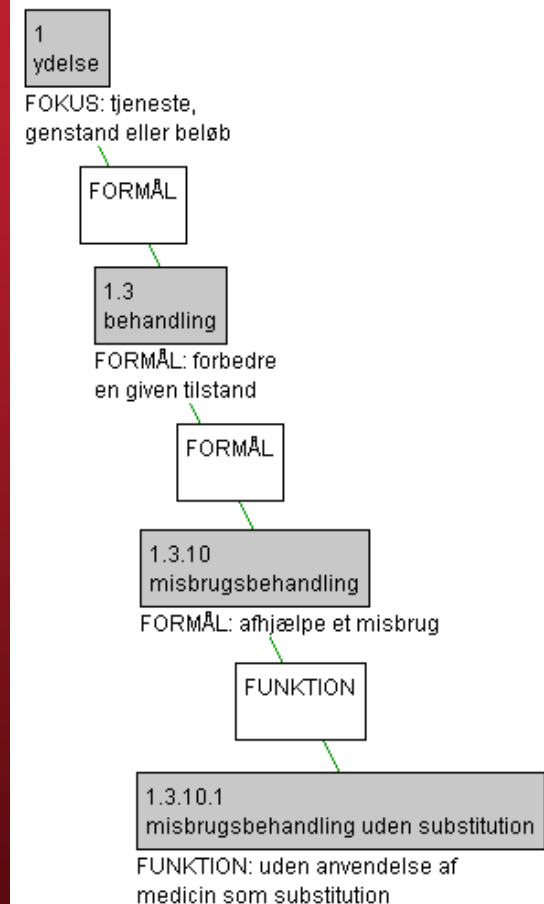

Emne:	Ydelse
Notation:	1
Term:	ydelse
Definition:	tjeneste, genstand eller beløb, der ydes en borger

Emne:	Ydelse
Notation:	1.3
Term:	behandling behandling/træning
Definition:	ydelse , der har til formål at forbedre en given tilstand

Emne:	Ydelse
Notation:	1.3.10
Term:	misbrugsbehandling
Definition:	behandling , der har til formål at afhjælpe et misbrug

Emne:	Ydelse - Misbrugsbehandling
Notation:	1.3.10.1
Term:	misbrugsbehandling uden substitution stoffri behandling
Definition:	misbrugsbehandling , der er uden anvendelse af medicin som substitution for rusmiddel

Kommentarer

- Kommentarer kan
 - Give eksempler på begrebet
 - Give uddybende bemærkninger
 - Præcisere afgrænsningen til andre begreber
 - Beskrive anvendelsen eller forbehold på særlige områder

Emne:	Sagsbehandling
Notation:	16
Term:	procesbeslutning
Definition:	beslutning, der træffes i løbet af sagsbehandlingen , men som ikke udgør en formel afgørelse
Kommentar til definition:	At tage en sag under behandling, eller at videresende en sag til en anden forvaltningsmyndighed er eksempler på procesbeslutninger. Procesbeslutninger udgør ofte afslutningen på en sagsbehandlingsfase og markerer dermed overgang til en anden fase i sagsbehandlingsprocessen.
Diagrammer:	# 08.05 Handicap og udsatte voksne - Sagsbehandling;

- Er dette en stjerneskruestrækker eller en krydskærv-skruedrejer?

Fagudtryk – Øvelse 6

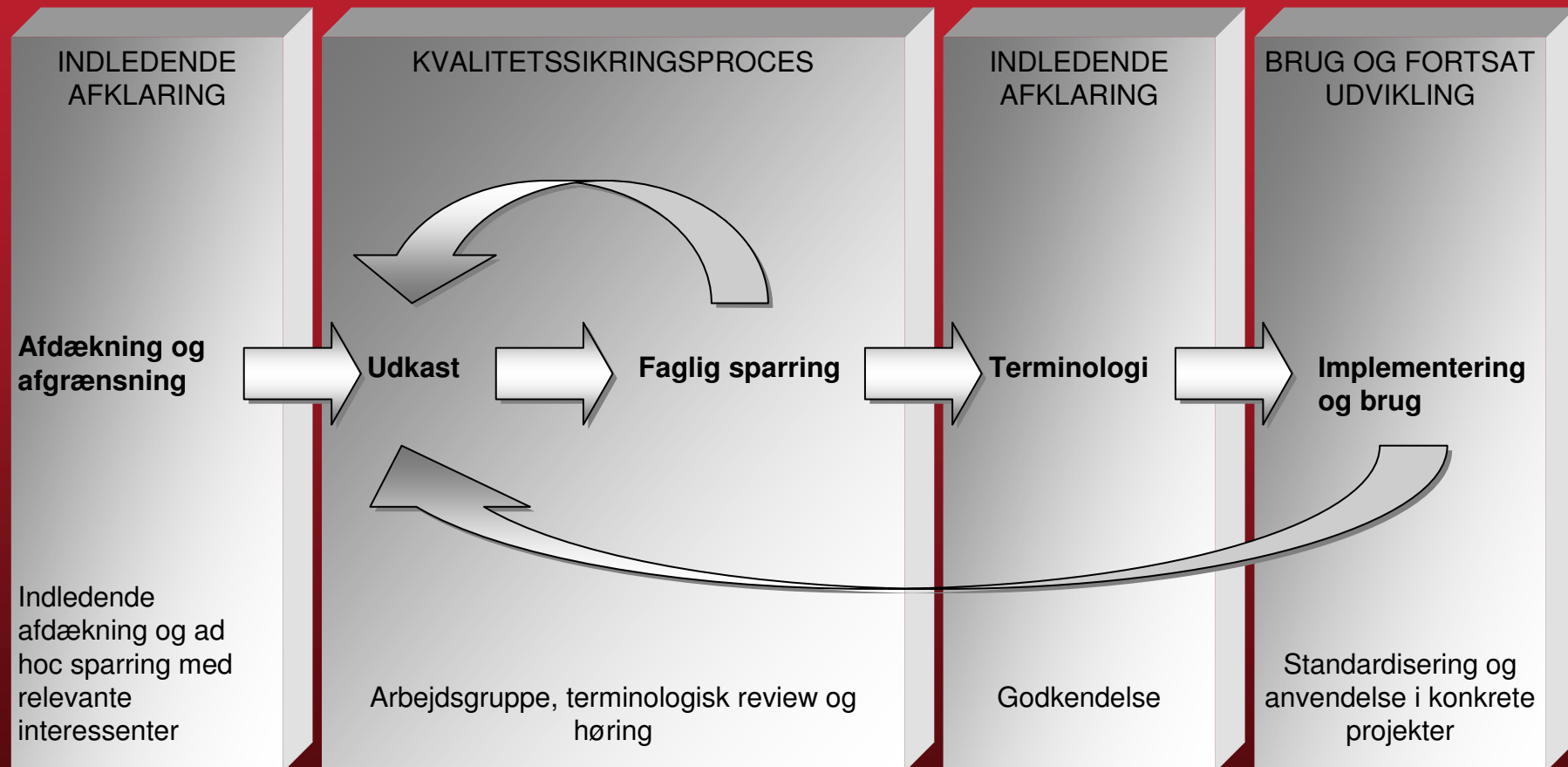
- Prioriter mellem de forskellige synonymmer til de tre typer af værktøj og begrund jeres valg
- Fælles opsamling

Krav til fagudtryk

- Fagudtryk skal være **passende**, dvs. termen skal anvende gængse udtryk og overholde almindelige konventioner indenfor fagområdet.
- Fagudtryk skal være **selvforklarende**, dvs. fagudtryk kan afspejle karakteristiske træk, således at man får et helt eller delvist indtryk af definitionen alene ud fra fagudtrykket.
- Fagudtryk skal være **systemrigtige**, dvs. fagudtryk skal være afstemt og koordineret inden for det pågældende fagområde, og de skal være udformet i overensstemmelse med begrebssystemet.
- Fagudtryk skal være **korte**, men **præcise**.
- Fagudtryk skal være grammatisk **homogene**.

Proces for begrebsarbejde på socialområdet

www.socialebegreber.dk

- Nyhedsbrev om begrebsarbejde og digitalisering på socialområdet

The screenshot shows the homepage of socialebegreber.dk. The header includes the site name, the ServiceStyrelsen logo, and a search bar. Below the header is a navigation bar with four main sections: 'Begrebsdatabasen' (with a magnifying glass icon), 'Begrebsarbejde' (with puzzle piece icons), 'System-til-system service' (with puzzle piece icons), and 'Digitalisering' (with a puzzle piece icon). A secondary navigation bar shows 'Du er her: Forside' and a 'Nyheder' section. The main content area is divided into several sections: 'Find begreb', 'Serviceaftale', and 'Brochurer' on the left; 'Fælles begreber og bedre it-løsninger til socialområdet' with a diagram titled 'Vis i fuld skærm'; 'Høringer' with links to 'Høring om prostitutionsbegreber' and 'Høring om tidlig indsats'; 'Igangværende projekter' with links to 'Begrebsprojekter' and 'Digitaliseringsprojekter'; and 'Vores brochurer' at the bottom. On the right side, there is a 'Nyheder' (News) section with several articles dated from 2010, including 'JUSTERING AF BEGREBER I BTP-MODEL', 'RAMBØLL KLAR MED INTEGRATION TIL STOFMISBRUGSDATABASEN', 'TILBUDSPORTALENS KILDEKODE NU PÅ SOFTWAREBØRSEN', 'HØRING OM PROSTITUTIONSBEGREBER', and 'digITALiser 2010'. At the bottom right, there are links for 'Se alle nyheder' and 'Tilmeld nyhedsbrev', which are circled in red.